

2009

SOCIOLOGY - I (Optional)

समाजशास्त्र - I ( वैकल्पिक )

101403

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in **English** or in **Marathi**.  
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is **Compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from **each** section.  
प्रश्न क्रमांक 1 **अनिवार्य** आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून **कोणतेही चार** सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.  
**उजवीकडील** अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.  
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.  
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.  
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.  
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

	Marks
	गुण
1. Answer any four of the following : खालील पैकी कोणतेही चार ची उत्तरे लिहा :	40
(a) Emergence of Sociology. समाजशास्त्राचा उदय.	10
(b) G.H. Mead's contribution of the Development Self. 'स्व' च्या विकासात जी.एच. मीड चे योगदान.	10
(c) Social determinants of Economic development. आर्थिक विकासाचे सामाजिक निर्धारक.	10
(d) Logical and Non-logical Action. तार्किक व अतार्किक क्रिया.	10
(e) Probability and non-probability sampling. संभाव्यता आणि गैर संभाव्यता नमुना निवड.	10

## SECTION - A

## विभाग - A

www.mpscmaterial.com

2. Answer the following sub-questions : खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :	
(a) Sociological perspective. समाजशास्त्रीय दृष्टीकोन.	10
(b) Parson's concept of society as a social system. पार्सन प्रणीत समाज एक सामाजिक व्यवस्था संकल्पना.	10
(c) Characteristics of social institution. सामाजिक संस्थाचे वैशिष्ट्ये.	10
(d) Characteristics of community. समुदायाचे वैशिष्ट्ये.	10

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- |  |    |
|--|----|
| (a) Scope of sociology.<br>समाजशास्त्राची व्याप्ती.              | 10 |
| (b) Classification of social groups.<br>सामाजिक गटांचे वर्गीकरण. | 10 |
| (c) Elements of social structure.<br>सामाजिक संरचनेचे घटक.       | 10 |
| (d) Meaning of organisation.<br>संघटना चा अर्थ.                  | 10 |

#### SECTION - B

#### विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- |   |    |
|---|----|
| (a) (i) Meaning of culture.<br>संस्कृती चा अर्थ.  | 5  |
| (ii) Significance of socialization in social life.<br>सामाजिक जीवनात समाजीकरणाचे महत्व. | 10 |
| (b) Define Hierarchy.<br>श्रेणीरचनेचा अर्थ.   | 10 |
| (c) Meaning and types of social mobility.<br>सामाजिक गतिशीलतेचा अर्थ आणि प्रकार.        | 15 |

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- |   |    |
|---|----|
| (a) Define sociological explanation of suicide.<br>आत्महत्या मागील समाजशास्त्रीय स्पष्टीकरण.                                      | 10 |
| (b) Objectivity and value neutrality in social science research.<br>सामाजिक शास्त्राच्या संशोधनात वस्तुनिष्ठता आणि मूल्य तटस्थता. | 15 |
| (c) What is case study method ?<br>व्यष्टी अध्ययन पद्धत म्हणजे काय ?  | 15 |

- o 0 o -

[www.mpscmaterial.com](http://www.mpscmaterial.com)

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- |  |    |
|--|----|
| (a) (i) Characteristics of culture.<br>संस्कृतीची वैशिष्ट्ये.                | 10 |
| (ii) Re-socialization.<br>पुनर्सामाजीकरण.                                    | 5  |
| (b) Define inequality.<br>असमानते ची व्याख्या.                               | 10 |
| (c) State the consequences of social mobility.<br>सामाजिक गतीशीलतेचे परिणाम. | 15 |

**SECTION - C**

**विभाग - C**

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- |  |    |
|--|----|
| (a) Define political system.<br>राजकीय व्यवस्थेची व्याख्या.            | 10 |
| (b) Meaning of social change.<br>सामाजिक बदलाचा अर्थ.                  | 10 |
| (c) Sources of social change.<br>सामाजिक बदलाचे स्रोत.                 | 10 |
| (d) Characteristics of social movement.<br>सामाजिक चळवळीचे वैशिष्ट्ये. | 10 |

**P.T.O.**

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- |   |    |
|---|----|
| (a) Characteristics of capitalist economy.<br>भांडवलवादी अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये. | 10 |
| (b) Define development.<br>विकासाची व्याख्या.                                       | 10 |
| (c) Impact of technology on society.<br>समाजावर तंत्रज्ञानाचा परिणाम.               | 10 |
| (d) Meaning of social movement.<br>सामाजिक चळवळीचा अर्थ.                            | 10 |

#### SECTION - D

www.mpscmaterial.com विभाग D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- |   |    |
|---|----|
| (a) Define Historical materialism of Marx.<br>मार्क्सच्या ऐतिहासिक भौतिकवादाची व्याख्या.                                | 10 |
| (b) What is social research ?<br>सामाजिक संशोधन म्हणजे काय ?  | 15 |
| (c) State how data is collected in social science research.<br>सामाजिक शास्त्राच्या संशोधनात माहिती कशी गोळा केली जाते. | 15 |

P.T.O.